

A választójog a századelőn a salgótarjáni választói névjegyzékek tükrében ^[1]

1848 egyik alapvető, a polgári átalakulást segítő és jelentő vívmánya az országgyűlés népképviselési alapa való helyezése volt, s ettől az alapelvől az 1874. és 1913. évi törvények sem tértek el: vagyoni, adózási képesség, iskolázottsági, ill. életkori cenzushoz kötötték a választói jogosultságot. A nőket mindhárom törvény kizárta a választói jog lehetőségéből. Az 1913-as törvény 28%-kal növelte a választók számát, ami a lakosság mintegy 8,7%-át jelentette. Részlegesen a törvényhatósági városokban elrendelte a titkos szavazást, és a 435 választókerületből 66-ban ezentúl így szavazhattak.

1848 egyik alapvető, a polgári átalakulást segítő és jelentő vívmánya az országgyűlés népképviselési alapa való helyezése volt. A népképviselés elve pedig értelemszerűen a választójog szabályozását jelentette, amely az 1848. évi V. tc-ben öltött testet. A 48-as törvény - mint az áprilisi törvények többsége - liberális volt, de kompromisszumos jellegű. Liberalizmusa abban állt, hogy vagyoni, jövedelmi és értelmiségi cenzussal biztosította a választójogot a 20. életévüket betöltött férfiak számára a választóhatóságukat 24. életévükön túl. Liberalizmusának mértékét jól jelzi, hogy a szabadelvűség mintáállamként jellemzett Angliában magasabb cenzusok léteztek. A '48-as törvény önmagát „ideiglenesnek” minősítette. Az ideiglenességnek technikai okai is voltak, hiszen nem állt a törvényalkotók rendelkezésére megbízható népszámlálási anyag, azaz olyan statisztikai apparátus, amelynek segítségével pontosan „mérni” tudták volna az új szabályozás minden összetevőjét. 1869-1870-ben lezajlott Magyarországon az első, modernnek tekinthető népszámlálás, a lakosság egészének a kor normái szerinti részletes számbavétele. Technikai értelemben tehát sok olyan adat került napvilágra, amelyek alapján a '48-as törvény esetleges hiányait, méltánytalanságait orvosolni lehetett volna. A kérdés az volt, hogy ezeket a technikai előfeltételeket milyen irányban kamatoztatják a törvényhozók: jogszerűen avagy jogbővítően változtatnak-e a '48-as törvényen?

A kormány 1871. november 8-án nyújtja be törvényjavaslatát az

„1848. V. és az erdélyi 1848. II. törvényekkel módosításáról és pótlásáról”, azaz a választójog szabályozásáról. A választójog általános vitája 1872 februárjában kezdődött meg, és csak két év múlva, 1874-ben sikerül keresztülvinni a választójog újraszabályozását - néhány, az 1872-es javaslat lényegét nem érintő módosítással. Az 1874. évi XXXIII. tc. lesz az, amelynek alapján tartják az összes dualizmus kori választást. A választásra jogosultak száma - a törvény következményeként - csökkent (1869-ben a népesség 6,7 százaléka rendelkezett választói jogosultsággal, 1874-ben 5,5 százaléka.) A századforduló a számszerű visszaesés mértéke oly nagy volt, hogy el kellett törölni azt a rendelkezést, hogy az „adóhátralékosok a választásra jogosultak, de a háború kitörése miatt választásokat már nem tartottak az új szabályozás szerint. Az első világháború után 1919-ben jelent meg az a választásokat szabályozó miniszterelnöki rendelet, amelynek alapján bonyolították le az 1920. évi választásokat.

Az 1910-es évek elején beterjesztett törvényjavaslatok szerint az ipari munkásság lenne az a társadalmi csoport, amelynek a jogkiterjesztés nagyobb lehetőséget adna arra, hogy tagjai részt vegyenek a közéletben. Szintén új törekvésként jelentkezett az általános és titkos szavazás bevezetése a nyílt állásfoglalással szemben. A kormányparti *Nógrádi Hírlap* 1913. január 12-i számában a választójogi reformról megjelent cikkében igen határozott véleményt mondott ennek lehetőségéről: „

Oly biztos katasztrófa hozza az előre látható fejtelenség, melynek példáját csak a párisi kommun rémuralmában láthattuk. Nekünk igen is szükségünk van a választói jognak nem hirtelen, hanem lassúbb ütemben bekövetkező kiterjesztésére, úgy hogy zökkenők nélkül érjük el a népjogok kiszélesítésének tényét.”

A választójogi reformtervezet legnagyobb indulatokat kiváltó fejezete lett, és ellentmondott minden jogkiterjesztési szándéknak a választói jogosultság korhatárának felemelése 30 éves korra. A *Felsőnógrád* 1913. március 8-i számában *Tisza István* gróf parlamentben elhangzott beszédéről tudósítva ezzel kapcsolatban annak a véleménynek adott hangot, hogy „ha látjuk, hogy a demagógia minden tényezője mennyire összefog a 30 éves korhatár ellen, csak azt bizonyítja, hogy ez a korhatár a leghelyesebb cselekedetek egyike.”

Az új törvényt bírálók nem értették egyet azzal a módosítással sem, hogy elvették a jogot a törvényhatóságoktól, és belügyminiszteri hatáskörbe utalták a választókerületi beosztás szabályozását. Hosszas viták és huzavonák után végül az országgyűlési képviselők képviselői választásáról szóló 1913. évi XIV. törvényeket 1913. április hó 30-án szentesítették, és az országgyűlési képviselőválasztó kerületek számának és székhelyének megállapításáról szóló 1914. évi XV. törvények kiadását napján, azaz 1914. év március hó 31. napján életbe lépett. Igaz az életbe lépésről csak annyiban beszélhetünk, hogy a törvény alapján írták össze a választásra jogosultakat, de a háború kitörése miatt választásokat már nem tartottak az új szabályozás szerint. Az első világháború után 1919-ben jelent meg az a választásokat szabályozó miniszterelnöki rendelet, amelynek alapján bonyolították le az 1920. évi választásokat.

Az 1913-as törvény - hosszú évtizedek nagy nekirugaszkodásaként - 1 272 755-ről 1 627 136-ra, azaz mindössze 28%-kal növelte a választók számát, ami így a lakosság mintegy 8,7%-át jelentette. Részlegesen a törvényhatósági városokban elrendelte a titkos szavazást, ami annyit tett, hogy a megemelt számú 435 választókerületből 66-ban ezentúl így szavazhattak.

Mivel az 1848, 1874. és 1913. évi törvények vagyoni, adózási képesség, iskolázottsági, ill. életkori cenzushoz kötötték a választói jogosultságot (a nőket mindhárom törvény kizárta a választói jog lehetőségéből), így községenként és városokként össze kellett írni azokat a férfiakat, akik megfeleltek a hatályos törvény cenzusainak.

A Nógrád Megyei Levéltár IV. 404. Nógrád Vármegye Törvényhatósági Bizottsága Központi Választmányának iratai fondban található azok a névjegyzékek, amelyek ezen választójogi törvények előírásai alapján keletkeztek.

Salgótarján nagyközség választásra jogosultjainak összeírását választottam ki azért, hogy elemezzem, milyen hatásai voltak az 1913. évi törvényi szabályozásnak a választójog tekintetében az 1874. évihez képest. Az 1913. decemberében lezárt, 1914. évre elkészült névjegyzék (továbbiakban 1914-es névjegyzék) még az 1874. évi XXXIII. törvény alapján írta össze a választásra jogosultakat, az 1916. decemberében lezárt, 1917. évre készült névjegyzék (továbbiakban 1917-es névjegyzék) már az 1913. évi XIV. törvény szerint járt el.

Az 1914-es névjegyzékek a név, életkor és foglalkozás megjelölése mellett a cenzusok kategóriáit régi jog, földbirtok, házbirtok, jövedelem és értelmiségi jog alapján határozzák meg. Az 1874. évi XXXIII. törvény az alábbiak szerint állapítja meg a választásra jogosító, minimálisan szükséges cenzushatárokat: meghagyja a választójogot azoknak, akik 1848. előtt is választók voltak. ?k régi jog alapján választhatnak továbbra is. A városokban házadó alá eső, legalább három lakrészes ház vagy 16 ft tiszta jövedelmet hozó földbirtok a cenzus legkisebb határa, a nagy- és kisközségekben megmaradt az úrbéri értelemben vett ¼ telek. A jövedelem nagyságát - ház, föld, saját tőke után - legalább 105 ft tiszta jövedelemben minimalizálta a törvény. Ugyanekkora jövedelemben határozta meg a kereskedők, gyárosok, kézművesek cenzusát, és a kézművesek esetében újra legalább egy segéd után fizetett jövedelemadót szab kitételnek. Újdonság a választók között az állami törvényhatósági és községi tisztviselők megnevezése, akik legalább 500 Forint évi jövedelem után fizetnek adót. Tekintet nélkül a jövedelemre választói joggal rendelkeztek a tudományos akadémia tagjai, tanárok, akadémiai művészek, tudorok, ügyvédek, közjegyzők, mérnökök, sebészek, gyógyszerészek, okleveles gazdák, okleveles erdészek és okleveles bányászok, lelkészek, segédlelkészek, községi jegyzők, iskolai tanítók, okleveles kiseddők.

Az 1917-es névjegyzék is tartalmazza a választó nevét, életkorát, foglalkozását és a választói jogosultságot. Az 1913. évi XIV. törvény az alábbiak szerint állapította meg a választói jogosultsághoz szükséges cenzusokat: megtarthaták választói jogukat azok, akiket az 1874. évi választói törvény alapján az 1913. évi ideiglenes névjegyzékbe már felvettek. A hat elemi végzettség közül, akikre két korona egyenes adót róttak ki, választók voltak az önálló iparosok, a nem alkalmi napszámosok, állandó alkalmazottak, vállalkozásban segítő családtagok és altisztek. Legalább 20 korona egyenes adóval rendelkező személy lehetett a választói névjegyzékbe felvenni, ha hivatalos okmánnyal nem, csak külön bizottság előtt tudta bizonyítani írni-olvasni tudását. A losonci Felsőnógrád meghatott sorokban írja le tudósításában azokat a pillanatokat, amikor a losonci városházán 102 szavazójelölt vizsgára jelentkezett a kijelölt bizottságok előtt:

„Új idők fuvaltatát érezzük, mikor az írás és olvasás vizsgájára jelentkező mintegy másfélszáz munkás és iparos előtt megnyíltak a vizsgázó helyiség ajtóit. Azok az emberek vonultak fel, akiket a szegénység és más szerencsétlen körülmény megfosztott attól, hogy legalább az elemi iskola osztályait végigjárják. A tudás szomja azonban pótolta azt, amit a szegénység s az étellel korán megkezdett harc elmulasztott, és a meglelt emberek megtanulták az írás és olvasás mesterségét akkor, amikor az élet küzdelmes útján egy pillanatra megállhattak pihenni.”

Aki egyáltalán nem rendelkezett az írni-olvasni tudás „különös kellékével”, annak legalább 40 korona egyenes adó fizetőjének kellett lennie.

A választói jogosultság életkori határát is az iskolai végzettségtől tették függővé, ugyanis a korhatár a magasabb értelmiségek számára 24 év volt, míg a többieknek 30 év. A törvény magyarázata szerint, a korral együtt járó megfontoltság és komolyság az, ami indokolta teszi, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségűek választói jogosultsághoz szükséges korhatára magasabban legyen megállapítva. Választók voltak tehát a képzetesebb értelmiségek közül a tisztviselők, lelkészek, tanárok és tanítók, diplomások, az Országos Színészegyesület tagjai.

Az 1914. évi XV. törvénycikk Nógrád vármegyében a választókerületek számát nem változtatta meg, továbbra is hat választókerületben (balassagyarmati, losonci, rétsági, salgótarjáni, szécsényi és sziráki) szavazhattak a választásra jogosultak. Az 1914. évhez képest annyi változás történt, hogy az addigi füleki kerület felváltotta a salgótarjáni. (Az 1914. január 1-jétől életbe lépett közigazgatási törvény rendelkezett arról, hogy a füleki helyett létrejöjjen a salgótarjáni járás.)

Salgótarjánnak a századelőn megindult látványos növekedése és fejlődése indokolta mind a járási mind a választókerületi székhelyéi tételét. A 19. század végén a barnaköszén-bányászat centrumaként új perspektívát kapó kisközség a nagyipari üzemek érdekei szerint kezdi meg terjeszkedését. A legelső ipari beruházás a településen az állami közreműködéssel 1868-ban létrejött Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársaság. Ezt követte a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság, a Hirsch és Frank Vasöntöde és Gépgyár, majd a Salgótarjáni Palackgyár. A településképre gyakorolt „szépítő” hatásról természetesen nem beszélhetünk.

„A munkástelepek Salgótarjánban és közvetlen környékén, hegyes-dombos vidéken épültek, nem alkalmazkodtak a terepadta lehetőségekhez, hanem egyenes vonalban vezetett utcákon helyezkedtek el házaikkal, holott a természetadta formák a sablonosság feloldásához vezethettek volna. Ezért a bányatelepek, lakótelepek sajátos megjelenésűek voltak Salgótarjánban.”

Salgótarján népességszámára is meghatározó volt az ipari üzemek jelenléte, hiszen a település nem tudta biztosítani a termeléshez szükséges munkaerőt, így az ipar új betelepülők révén munkástoborzásra kényszerült. Salgótarján lakosainak a száma 1842-ben 900 fő volt, amely az 1910-es évre 13 746 főre emelkedett. Az első világháború kitörése természetesen Salgótarján lakóinak életére is rányomta bélyegét.

„Salgótarján a világháborúban sajátos helyzetben volt, mert az Acélglyarat és a bányákat (SKB Rt., ÉKI Rt.) hadiüzemmé nyilvánították. Ennek ellenére az első két évben voltak katonai behívások mindkét helyről. A bánya munkáslétszáma mintegy 1600, az Acélglyaré pedig több mint 200 fővel csökkent. A Hirsch és Frank Vasöntöde és Gépgyár (ismert későbbi neve Tűzhelygyár) a hadsereg megrendelésére kézigránátot és tüzérségi lövedéket gyártott, ezért elkerülte a behívásokat. A hadiüzemek vagy közvetlenül a hadsereg számára termeltek, vagy - mint a bányák - a hadiipar működését biztosították. Az ott dolgozók többsége pedig hadimunkás volt.”

Most nézzük meg, hogy a nehéz körülmények ellenére, hogyan alakult Salgótarján választói jogosultsággal rendelkezőinek összeírása 1914. és 1917. évre? Az 1914-es salgótarjáni választói névjegyzéken 621 fő rendelkezik választói joggal, ez a létszám az 1917-es névjegyzéken 1431-re emelkedett. A növekedés jóval meghaladja a 28%-os országos átlagot, majdnem két és félszerese az 1913. évi törvény alapján összeírt választásra jogosultak száma az 1874. évi törvény szerintiék. A lakosságszámhoz viszonyított arányok is eltérnek az országos átlagtól. Az 1914-es választói létszám 4,5%-a Salgótarján lakosainak, az 1917-es 10,4%. Az 1917-es összeíráskor már két választói kerületre osztották Salgótarjánt. Az I. körzet a belvárosi területeket fedte le, a II. körzet összeírásában a bányatelepek (Somlyóbánya, Salgóbánya) választásra jogosultjai szerepelnek leginkább.

Az 1914-es évre földbirtokos választói jogosultság alapján hét főt írtak össze, házbirtok alapján 100-at, jövedelem szerint 425 főt, és 89 fő értelmiségi jogon választó található ezen a névjegyzéken.

1917. évre az összeírásnál az 1913. évi törvény szabályozása szerint meghagyták a választói jogát azoknak, akik az 1874. évi XXXIII. törvény alapján is választók voltak. Ez Salgótarjánban 312 főt számlált.

Magasabb iskolai végzettségű értelmiség volt a névjegyzék szerint 121 választó. Az elemi népiskolai VI. osztály vagy ezzel egyenértékű képzettség mellett legalább 2 korona egyenes állami adót fizetett 7 fő, önálló iparos vagy kereskedő volt 5 fő, ipari üzletnél vagy vállalatnál voltak 15-en állandó alkalmazottak, östermelésnél vezető munkási vagy felügyelői minőségben 1, egyéb köz- vagy magánszolgálatban legalább 3 éve alkalmazott 15 fő, katonai vagy csendőrségi kiszolgált altisztként 4-en jelennek meg.

Csupán írni-olvasni tudással rendelkező és legalább 20 K egyenes állami adót fizető volt 43 választó, önálló iparosok vagy kereskedők legalább egy segéddel 79-en voltak, ipari üzletnél vagy vállalatnál 705-en álltak alkalmazásban, egyéb köz- vagy magánszolgálatban legalább öt éve alkalmazott volt 21 fő, segítő családtagként ketten, katonai vagy csendőrségi kiszolgált altisztként egy ember választható 1917. évre.

Írni-olvasni nem tudó, ha legalább 40 korona egyenes adót fizető kategóriába 4 fő tartozott.

Miután az összeírás két különböző törvény alapján készült el, amelynek a választhatósági cenzusai különbözőek, így a jogosultsági kategóriákat azoknál vizsgáltam, akik mindkettő névjegyzéken szerepeltek. Meglepő eredmény volt, hogy csupán 342 olyan választót találhatunk az 1917-es névjegyzéken, aki az 1914-es névjegyzéken is rajta volt. Ez alig haladja meg az 1914. évi választók felét. Az 1913. évi törvény korhatár emelése sem indokolja a hiányt. Az 1914-es névjegyzéken 25 választót számolhatunk össze, akinek életkora 27 év (1917-re ők már 30 évesek) vagy ennél fiatalabb. Közülük is 19-en voltak, akik magasabb iskolai végzettségük miatt (tanító, mérnök, segédmérnök, főkönyvelő, jegyző, lelkész, postatiszt, bányatisztviselő, nyomdász, számgyakornok, tisztviselő) már 24. életévüktől választók lehettek. Tehát mindössze hét főt érthetett az újonnan megszabott korhatár.

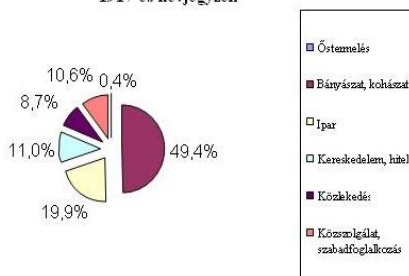
A mindkét névjegyzéken szereplő 342 fő közül 209-en voltak, akik az 1874-es törvény szerint is megadott választói jogosultságuknál fogva kerültek fel az 1917-es névjegyzékre.

Valószínű presztízszempontok játszottak közre abban, hogy nagy számban voltak választók, akik 1913. előtti választói joguk alapján is jogosultságot nyertek volna a választásra az 1917-es összeírásnál, a névjegyzéken mégis a magasabb értelmiség - 58 esetben -, vagy jövedelmi kategóriát - 29 esetben -, ill. több éves ipari vállalatnál töltött alkalmazotti viszonyt - 44 esetben - jelölték meg.

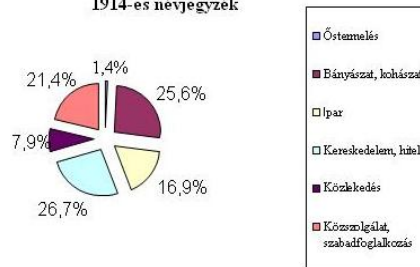
A választásra jogosult neve mellett mindkét névjegyzéken feltüntetik a foglalkozását is, amely lehetőséget ad a két év választóinak a foglalkozási szerkezetének vizsgálatára. Miután a névjegyzéken megjelenő foglalkozások száma igen jelentős, szükséges volt olyan nagyobb foglalkozási csoportok kialakítása, amelyek lehetővé teszik az adatok kezelhetőségét. Az 1910. évi népszámlálásokban használt foglalkozási szektorokat hívtam segítségül a nagyszámú foglalkozási típusok kategorizálására. Ezek az östermelés, bányászat és kohászat, ipar, kereskedelem és hitel, közlekedés, közszolgálat és szabadfoglalkozás.

Az adatok összesítésekor az alábbi megoszlását kapjuk a névjegyzékeken szereplő választók foglalkozása alapján a szektoroknak .

A szektorok a választók foglalkozása alapján
1917-es névjegyzék

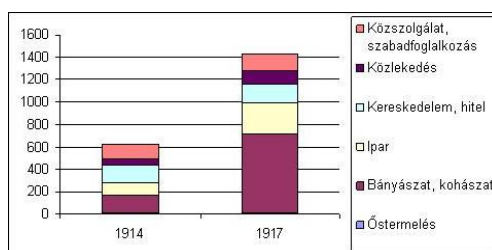

A szektorok a választók foglalkozása alapján
1914-es névjegyzék

Salgótarjánban az 1913. évi törvény leglátványosabb változást a választásra jogosultak létszámában a bányászat és kohászat területén hozott. Igaz a választók elenyésző létszámú csökkenését csak az östermelésnél és a kereskedelem, hitel szektorában látjuk, a választók összlétszámához viszonyított arányokban a közigazgatás és szabadfoglalkozás besorolásánál is a felére csökkent a választók aránya.

A választók létszámának szektor szerinti megoszlása az 1914-es és 1917-es névjegyzéken

Hogy még követhetőbb legyen a főszektorokon belül az újonnan belépő választók foglalkozás-szerkezetének lebontása, a foglalkozási ágak további részletezésekor az alábbi táblázatban foglaltam össze az eredményeket.

Salgótarján választóinak foglalkozási megoszlása az 1914-es és 1917-es névjegyzék alapján

Sorszám	Főszektor	Foglalkozási csoport	1914.-es névjegyzék (fő)	1917-es névjegyzék (fő)	Változás 1917/1914.
1.	Östermelés	Földbirtokos	3	3	-
		Kisbirtokos	4	2	0,50
		Gazdasági tisztviselő	2	1	0,50
		Összesen:	9	6	0,66
2.	Bányászat, kohászat	Tisztviselő	52	85	1,63
		Művezető, elő-és szakmunkások	105	604	5,69
		Segédszemélyzet	2	18	9,00
		Összesen:	158	707	4,43
3.	Ipar	Tisztviselő	-	3	3,00
		Önálló iparos	105	282	2,68
		Segédszemélyzet	-	-	-
		Összesen:	105	285	2,71
4.	Kereskedelem, hitel	Önálló kereskedő	51	65	1,27
		Tisztviselők	14	6	0,43
		Egyéb (pl. háztulajdonos)	101	87	0,86
		Összesen:	166	158	0,95
5.	Közlekedés	Tisztviselő és díjnok	22	30	1,36
		Segédszemélyzet	27	94	3,48
		Összesen:	49	124	2,53
6.	Közigazgatás és szabadfoglalkozás	Közigazgatás és szabadfoglalkozás	49	63	1,29
		Igazságszolgáltatás	20	25	1,25
		Egyházi szolgálat	6	10	1,67
		Tanügy	27	27	-
		Közegészségügy	13	13	-
		Irodalom és művészet	2	3	1,50

	Egyéb	16	10	0,62
	Összesen:	133	151	1,14
	Mindösszesen:	621	143	2,30

Ebben a felbontásban látható, hogy a kereskedelem és hitel területén a háztulajdonosok száma 99-ről 87-re csökkent. Mindössze egy esetben találtam olyan választót (Porádszky Lajos), aki az 1914-es névjegyzéken háztulajdonosi minőségében szerepel, majd az 1917-es névjegyzéken már tengelygyári munkásként kap választójogot. (Névegyezés alapján még két személynél (Trajbjár Mihály és Trelly Gusztáv) felmerült annak a lehetősége, hogy házbirtokosi jövedelem helyett 1917-re már más - foglalkozás és census - alapján került a névjegyzékre, de a feltüntetett életkorok - amennyiben megfelelnek a valóságnak - kizárják ennek lehetőségét.) Valószínű a háborús állapotok vetették vissza a háztulajdon jövedelméből élők számát az 1914. évhez képest. Vagy már nem volt olyan jövedelmük, amelynek alapján bekerülhettek volna a választók közé, vagy a háború áldozatai lettek.

Az 1913. évi XIV. törvény jogkiterjesztő hatását az 1917-es névjegyzéken a bányászat és kohászat elő- és szakmunkásai, valamint az önálló iparosok létszámának többszörös növekedésében követhetjük nyomon. Ha figyelembe vesszük, hogy az 1910. évi népszámlálás adatai alapján Salgótarjában a bányászat és kohászat szektorban 980 kereső szerepel, akkor az 1917-es névjegyzék ugyanezen terület 707 főt számláló választója a 72%-át teszi ki a bányászat és kohászatból élők salgótarjáni népességének. A névjegyzékekből az is szembetűnő, hogy a gyári munkások aránya jóval felülmúlja a bányászokét. Az 1917-re 604 főt számláló csoportból 436 gyári munkást találunk (72%), szemben a 168 bányással. Az okot a bányászok esetében a fluktuációban kereshetjük. A bányának nagy tömegben a képzetlen munkaerőre volt szüksége. A gyári munkaadók letelepedésre ösztönözték munkásaikat, a szaktudásnak értéke és becsülete volt.

Az ipar más területeiről a választók tekintetében ez a nagyarányú részvétel már nem mondható el, mivel a salgótarjáni iparból élők 2818 keresője már csak 285 választásra jogosulttal, vagyis 10%-os arányban lett reprezentálva az 1913. évi törvény iskolázottsági és jövedelmi cenzusai szerint.

Összefoglalva: Az 1913. évi XIV. törvény jogkiterjesztő hatását vizsgálva azt állapíthatjuk meg Salgótarjában, hogy ez a bányászat és kohászat területén dolgozók esetében érvényesült leginkább. Bár az 1917-es névjegyzéken szereplők számbeli növekedése jelentős az 1914-es névjegyzéken lévők létszámához képest, a lakosságszámhoz viszonyított 10,4%-os arány azt mutatja, hogy a nagyközség népességének igen jelentős része továbbra sem kap törvényes lehetőséget arra, hogy részt vegyen a közéletben.

Címkék:

[polgári átalakulás](#) ^[2]

[Országgyűlés](#) ^[3]

[liberalizmus](#) ^[4]

[népszámlálás](#) ^[5]

[választás](#) ^[6]

Kiadás: 8. évfolyam (2008) 2. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/a_valasztojog_a_szazadelon_a_salgotarjani_valasztoi_nevjegyzekek_tukreben.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/a_valasztojog_a_szazadelon_a_salgotarjani_valasztoi_nevjegyzekek_tukreben.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/polgari-atalakulas>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/orszaggyules>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/liberalizmus>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nepszamlalas>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/valasztas>